

Par patēriņa cenām 2022. gada novembrī

Patēriņa cenu pieaugums ir kļuvis mērenāks

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022. gada novembrī, salīdzinot ar oktobri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 1,1 %. Precēm tas pieauga par 1,3 %, bet pakalpojumiem – par 0,7 %.

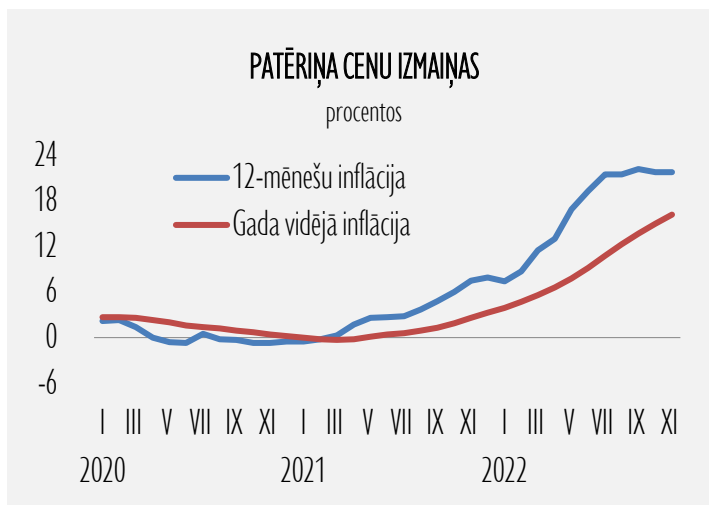
Novembrim ir raksturīgs cenu samazinājums vai ļoti zema inflācija, kas galvenokārt ir saistīts ar sezonāliem faktoriem. Šogad novembrī tāpat kā iepriekšējā gadā bija straujāks cenu kāpums nekā raksturīgs šim mēnesim. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam pārtikai.

Cenu pieaugums pārtikai novembrī bija tikpat straujš kā iepriekšējā gada novembrī, kad tas bija straujākais kāpums šajā mēnesī kopš 2007. gada. Pārtikas produktu cenas šogad novembrī pieauga par 1,5 % un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,4 procentpunktiem. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam maizei un citiem konditorejas izstrādājumiem, svaigiem dārzeņiem, piena produktiem un olām, savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam cūkgaļai un augļu un dārzeņu sulām. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē samazinās kopš šī gada aprīļa, tomēr pēdējos mēnešos cenu kritums kļuvis arvien mērenāks. Novembrī, salīdzinot ar oktobri, tās praktiski saglabājās nemainīgas (kritums par 0,1 %), un praktiski sasniedza iepriekšējā gada novembra līmeni (gada laikā pieauga par 0,3 %). Cenas novembrī pieauga augu eļļām un cukuram, kuru cenu kāpums gandrīz kompensēja cenu kritumu graudaugiem, piena produktiem un gaļai. Visstraujāk cenas pieauga cukuram, iezīmējot pirmo pieaugumu pēc krituma iepriekšējos sešos mēnešos. Cenu kāpums galvenokārt bija saistīts ar spēcīgo pieprasījumu un vājākām cukura piegādēm pasaulē, ko izraisīja ražas novākšanas kavēšanās galvenajās ražotājvalstīs un Indijas paziņojums par cukura eksporta kvotu samazināšanu, kā arī augstākas etanola cenas Brazīlijā, radot bažas par plašāku cukurniedru izmantošanu etanola ražošanā. Augu eļļām cenas pieauga pēc krituma septiņus mēnešus pēc kārtas, ko noteica galvenokārt cenu kāpums palmu eļļai saistībā ar importa pieprasījuma kāpumu pasaulē, ko izraisīja konkurētspējīgas cenas salīdzinājumā ar citām pārtikas eļļām, kā arī bažas par zemāku ražošanas potenciālu pārmērīgu nokrišņu dēļ Dienvidaustrumāzijā. Savukārt cenu kritumu kviešiem un kukurūzai ietekmēja Melnās jūras graudu eksporta turpināšana no Ukrainas, zemāks importa pieprasījums no ASV un sūtījumu pieaugums no Krievijas, palielinot konkurenci pasaules tirgos. Graudaugu cenas pasaulē joprojām bija par 6 % augstākas nekā pagājušā gada novembrī. Piena produktiem un gaļai bija vērojams līdzīgs cenu samazinājums. Gan piena produktiem, gan gaļai cenas samazinājās piekto mēnesi pēc kārtas, tomēr piena produktiem tās saglabājās par 9 % un gaļai par 4 % augstākas nekā pirms gada. Cenu kritumu novembrī šajās grupās turpināja noteikt vājais pieprasījums un pieaugošais eksporta piedāvājums, kā arī tirgus nenoteiktība par turpmāko pieprasījuma virzību straujās inflācijas un ekonomikas lejupslīdes dēļ.

Pakalpojumiem cenas novembrī pieauga par 0,7 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam mobilā tālruņa pakalpojumiem, lielākajiem mobilo sakaru nodrošinātājiem paaugstinot tarifus saistībā ar energoresursu sadārdzinājumu. Liela ietekme novembrī bija arī ēdināšanas, ambulatoro, ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu cenu pieaugumam.

Vērā ņemams cenu pieaugums bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 6,5 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Palielinošā ietekme novembrī bija arī cenu pieaugumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam elektroenerģijai par 2,1 %, ko izraisīja tās cenas straujš kāpums biržā mēneša pēdējā nedēļā, ko veicināja

nelabvēlīgie laika apstākļi elektroenerģijas ieguvei Eiropā – sauss, vēss laiks un vēja ģenerācijas samazinājums, kā arī patēriņa kāpums, cenu pieaugums energoresursiem un enerģijas plūsmu kritums no Somijas un Zviedrijas. Cena siltumenerģijai pieauga par 1,6 %, ko galvenokārt ietekmēja AS “Rīgas siltums” siltumenerģijas tarifa paaugstināšana no 28. novembra. Cenas dabasgāzei un cietajam kurināmajam saglabājās nemainīgas.

Degvielai novembrī cenas praktiski saglabājās oktobra līmenī – pieauga par 0,4 % un kopējo patēriņa cenu līmeni būtiski neietekmēja. Cena pieauga dīzeļdegvielai, bet samazinājās benzīnam. Degvielas cenas joprojām saglabājas augstas, ko ietekmē augstās naftas cenas pasaulē. Pasaulē naftas cenas pēc kāpuma oktobrī, novembrī samazinājās – mēneša laikā vidēji par 2,2 %. To galvenokārt izraisīja Covid-19 ierobežojumu turpināšanās Ķīnā un bažas par nepietiekamu naftas pieprasījumu, izaugsmei palēninoties visās galvenajās ekonomikās. Pasaulē naftas cenas turpina sarukt arī decembra pirmajās nedēļās, noslīdot līdz 77 ASV dolāriem par barelu, kas ir zemākais cenu līmenis kopš iepriekšējā gada decembra.

2022.gada novembrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada novembri, patēriņa cenas pieauga par 21,8%. Gada vidējā inflācija bija 16,2 procenti.

Sagaidāms, ka tuvākajos mēnešos cenu izmaiņas turpinās pārsniegt sezonālo svārstību līmeni, tomēr kopumā cenu kāpums varētu vairs nebūt tik straujš kā bija vērojams iepriekšējos mēnešos. Paredzams, ka 2022.gadā kopumā vidējā gada inflācija varētu sasniegt 17,4 %. 2023.gada sākumā inflācijas tempiem vajadzētu sākt samazināties.